

Samenvatting Evaluatie Cameratoezicht Alkmaar 2019-2022

1. Inleiding

In Alkmaar werden de eerste burgemeesterscamera's¹ in 2004 geplaatst. Deze camera's stonden in de binnenstad en waren er op proef. Daarna is het aantal camera's gegroeid. Vooral in de jaren 2015 tot en met 2018 is het aantal camera's flink uitgebreid, vooral in het centrum. Ook zijn er camera's geplaatst in wijken buiten het centrum. Momenteel zijn er 75 van deze camera's in gebruik, die in vier verschillende gebieden te vinden zijn:

- Centrum: 58 camera's
- Stationsgebied: 6 camera's
- Robonsbosweg: 8 camera's
- De Mare: 3 camera's

In 2019 is voor het laatst een evaluatie uitgevoerd naar de gemeentelijke camera's. Er is toen aanbevolen periodiek te evalueren. Naast dat dit een wettelijke vereiste is, wordt ook inzichtelijk of de camera's nog steeds noodzakelijk zijn en of ze effect hebben. Aan deze aanbeveling is uitvoering gegeven door middel van de *Evaluatie cameratoezicht 2019-2022* door Sander Flight Onderzoek en Advies. Deze evaluatie is gebaseerd op beleidsdocumenten van de gemeente, incidentregistraties van de cameratoezichtcentrale en opgevraagde camerabeelden, enquêtes onder bewoners en bezoekers van het centrum en gesprekken met beleids- en gebiedsmedewerkers, camera-observanten, medewerkers van handhaving en politie.

In deze evaluatie staan de volgende vragen centraal:

- Hoe goed zijn de technische prestaties: zijn er genoeg camera's, op de juiste plekken en is de beeldkwaliteit goed?
- Hoe functioneert de toezichtcentrale: wie bekijken de camerabeelden, met welk doel, worden politie en handhavers op straat aangestuurd?
- Hoe vaak worden opnames van incidenten door de politie gebruikt voor opsporing?

Er wordt niet gekeken naar *outcome* (maatschappelijk effecten), maar naar *output*

(productieresultaten). Dit is omdat output beter gemeten kan worden dan outcome. En output is ook relevanter, omdat het voor 100% aan de camera's kan worden gekoppeld.

Deze samenvatting is een verkorte weergave van de uit 57 pagina's bestaande *Evaluatie cameratoezicht Alkmaar 2019-2022*.

2. Bevoegdheden gemeenteraad, burgemeester en politie

Gemeenteraad en burgemeester

Op het gebied van cameratoezicht is de rolverdeling tussen de gemeenteraad en de burgemeester van belang. De gemeenteraad bepaalt of cameratoezicht mogelijk moet worden gemaakt. Als de raad daarvan overtuigd is, kan zij de burgemeester de bevoegdheid geven camera's te plaatsen. Daarna

¹ Camera's geplaatst op grond van artikel 151c Gemeentewet. Deze camera's zijn bedoeld voor de handhaving van de openbare orde.

bepaalt de burgemeester, na overleg met de officier van justitie en de teamchef van politie, waar camera's worden geplaatst, hoeveel camera's nodig zijn en hoe lang de camera's moeten blijven staan. In Alkmaar zien we deze rolverdeling tussen gemeenteraad en burgemeester terug. De gemeenteraad heeft jaren geleden bepaald dat cameratoezicht mogelijk moest worden gemaakt. Vervolgens legde zij in de Algemene plaatselijke verordening (Apv) vast dat de burgemeester de bevoegdheid heeft om camera's in te zetten voor handhaving van de openbare orde. De overwegingen en randvoorwaarden worden in de aanwijzingsbesluiten beschreven. Elk aanwijzingsbesluit wordt openbaar gepubliceerd. Als de camera's niet langer noodzakelijk zijn, worden ze verwijderd.

Burgemeester en politie

De burgemeester neemt het aanwijzingsbesluit waarin staat waar de camera's komen te staan en hoe lang ze moeten blijven staan. Daarna overlegt de burgemeester met de officier van justitie in de 'driehoek' over het daadwerkelijke gebruik en het rechtstreeks bekijken van de beelden. Daarna moet de politie, die onder het gezag van de burgemeester staat, het besluit van de burgemeester uitvoeren. De verwerkingsverantwoordelijke voor de camerabeelden is namelijk de politie.

3. Stand van zaken vorige aanbevelingen (2019)

In de vorige evaluatie cameratoezicht uit 2019 werden negen aanbevelingen gedaan. Hieronder wordt de stand van zaken per aanbeveling aangegeven:

Uitgevoerde aanbevelingen:

- *Trek bestaande aanwijzingsbesluiten in en wijs gebieden aan waar cameratoezicht is.* Dit is gebeurd.
- *Maak bij elke nieuwe camera gebruik van het afwegingskwadrant.* Dit wordt gedaan. Bij elke camera die nieuw geplaatst wordt of wordt gecontinueerd, wordt bekeken in hoeverre er sprake is van objectieve en subjectieve onveiligheid en wordt de afweging gemaakt of er voldoende noodzaak is voor het cameratoezicht.
- *Betrek in een volgende evaluatie de bezoekers van het centrum.* Dat is in deze evaluatie gedaan.
- *Verbeter de camera's in de gemeente door toepassing van de nieuwste technieken.* Dit is gedaan door het vervangen van de camera's. Daardoor is de beeldkwaliteit veel beter geworden en zijn de beelden zeer goed bruikbaar voor opsporing. Daarnaast is een experiment gedaan met intelligente video analyse op acht camera's. Ook is een presentatie gegeven door een bedrijf dat een proef wilde doen om geweld automatisch te herkennen. Dat heeft nog geen concreet vervolg gekregen. Dit kan dus nog verder onderzocht en uitgebreid worden.
- *Voer periodiek een nieuwe evaluatie van het cameratoezicht uit, waarbij telkens dezelfde doelen of vragen onderzocht worden.* Dit is gedaan met de huidige evaluatie.

(Nog) niet uitgevoerde aanbevelingen:

- *Stel nieuw beleid op met vernieuwde uitgangspunten.* Dit is nog niet gebeurd, omdat hier geen dringende noodzaak voor was. Het beleid uit 2007 is, in combinatie met de Evaluatie Cameratoezicht 2019, het Handboek operationele uitvoering cameratoezicht Eenheid Noord-Holland, de informatievoorziening van de burgemeester aan de gemeenteraad en alle aanwijzingsbesluiten, nog steeds passend.
- *Vernieuw het convenant over de samenwerking tussen de toezichtcentrale van de gemeente Alkmaar en de politie.* Dit is niet gebeurd: een convenant is niet meer nodig, omdat de Gemeentewet, de (vernieuwde) Wet politiegegevens en de (aangepaste) richtlijnen van de Autoriteit Persoonsgegevens voldoende duidelijkheid bieden.
- *Onderzoek of publiek-private samenwerking op het gebied van cameratoezicht in winkelcentrum De Mare wenselijk en mogelijk is.* Hier wordt in 2023 onderzoek naar gedaan.

- Ga in gesprek met belanghebbenden rondom het voormalig asielzoekerscentrum bij de Robonsbosweg over het cameratoezicht. Dit is niet gedaan. Het gebouw stond de afgelopen jaren leeg en daarom is hier weinig prioriteit aan gegeven. Wanneer het gebouw weer in gebruik genomen wordt, zal een nieuwe afweging (al dan niet met investering) gemaakt worden met betrekking tot het cameratoezicht en het gesprek met belanghebbenden. De camera's zullen dan ook vervangen moeten worden, omdat ze het einde van hun levensduur hebben bereikt.

4. Privacy

De Gemeentewet

Voor Nederlandse gemeenten is in artikel 151c van de Gemeentewet vastgelegd onder welke voorwaarden zij privacy mogen inperken bij inzet van cameratoezicht. Hierin staat dat cameratoezicht alleen mag worden toegepast als dat noodzakelijk is voor handhaving van de openbare orde. Om te kunnen beoordelen in hoeverre aan die voorwaarde wordt voldaan, is lokale informatie uit het (beoogde) cameragebied nodig. Er moet een analyse worden gemaakt van de problematiek, omdat deze zo ernstig moet zijn dat het relatief 'zware' middel van cameratoezicht mag worden ingezet (proportionaliteit). Ook moet worden geïnventariseerd of alle relatief lichtere maatregelen al zijn getroffen (subsidiariteit). Deze informatie wordt in Alkmaar verzameld in de gebiedsteams. Daarin zitten politie, handhaving en gemeente die regelmatig met elkaar bespreken welke problemen er spelen op het gebied van de leefbaarheid en veiligheid in het gebied waar zij over gaan. Soms komt dan het idee op om camera's te plaatsen. Zij kunnen in dat geval een onderbouwd verzoek indienen bij de afdeling openbare orde en veiligheid. Samen met de burgemeester wordt vervolgens beoordeeld of de aanvraag aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit voldoet. Als dat het geval is, kunnen de camera's worden geplaatst. Cameratoezicht is in principe bedoeld als tijdelijk instrument. Daarom gelden aanwijzingsbesluiten altijd voor een bepaalde tijd. Daarna moet opnieuw worden bekeken of de camera's nog noodzakelijk zijn. Is dat niet het geval, dan moeten de camera's worden verwijderd. Er zijn cameragebieden die door hun functie (uitgaansgebied, stationsgebied of winkelgebied) vrijwel permanent in aanmerking komen voor cameratoezicht. Denk aan het centrum en het stationsgebied. Als de functie van het gebied niet verandert, blijven de camera's nodig. Wel verplicht de wet om regelmatig te evalueren en te controleren of de camera's nog steeds noodzakelijk zijn. Hierdoor wijken deze camera's fundamenteel af van de meeste bewakingscamera's die immers bedoeld zijn om permanent te blijven hangen.

De camerabeelden in Alkmaar worden bekeken en opgeslagen conform de eisen in de Gemeentewet en de Wet politiegegevens. Alleen een klein aantal geautoriseerde medewerkers van de gemeente en politiemedewerkers heeft toegang tot de cameratoezichttruimte. De opgeslagen camerabeelden kunnen alleen worden bekeken door bevoegde opsporingsambtenaren en alleen als het noodzakelijk is voor opsporingsonderzoek. De camera's zelf zijn ook zodanig gericht en ingesteld dat de privacy van betrokkenen optimaal wordt beschermd. Als een camera in de buurt van een deur of raam van een woning staat, wordt dat gedeelte van het camerabeeld afgeschermd met behulp van *privacy masking*. Dat betekent dat er een grijs blok op dat gedeelte van het beeld komt te staan, waardoor dus niet in de woning naar binnen kan worden gekeken.

Gemeentelijke camera's moeten als *primaire* doel hebben om verstoringen van de openbare orde te voorkomen. Hooguit als secundair doel (bijvangst) mogen de beelden gebruikt worden voor opsporing. Als politie of openbaar ministerie camerabeelden nodig heeft die primair bedoeld zijn voor de opsporing, dan mogen zij zelf camera's plaatsen op grond van de Politiewet of het Wetboek van Strafvordering. De burgemeester is dan niet langer het bevoegde gezag, maar de officier van justitie.

Gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB)

In de Gemeentewet staat dat de politie verantwoordelijk is voor de verwerking van de camerabeelden. De politie moet beoordelen of de verwerking qua privacybescherming en informatiebeveiliging voldoet aan de eisen van de Wet Politiegegevens. Een instrument om die beoordeling mee te maken, is een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB). In de Wet politiegegevens staat dat de politie zo'n beoordeling moet uitvoeren als de verwerking een hoog privacyrisico oplevert. In een GEB wordt beschreven welke risico's er aan de verwerking van de politiegegevens vastzitten en welke technische en organisatorische beheersmaatregelen de verwerkingsverantwoordelijke neemt om deze risico's af te dekken. Het is dus aan de politie om te beoordelen of de verwerking van de camerabeelden een hoog risico oplevert voor de privacy van de personen die in beeld komen, niet aan de gemeente. Er wordt op dit moment op landelijk niveau door de Nationale Politie gewerkt aan één GEB die geldt voor alle camerabeelden die gemaakt worden op grond van artikel 151c van de Gemeentewet; dus ook voor de gemeentelijke camera's in Alkmaar.

Opslag en beveiliging camerabeelden

In de Gemeentewet staat dat camerabeelden voor de handhaving van de openbare orde maximaal 28 dagen opgeslagen mogen worden. Hier houden wij ons in Alkmaar ook aan. Na die periode worden de camerabeelden automatisch definitief verwijderd, behalve beelden die zijn 'veilig gesteld' voor opsporingsonderzoek. Daarvoor gelden langere bewaartermijnen van de Wet politiegegevens: die zijn afhankelijk van het doel van het opsporingsonderzoek. De politie controleert deze termijnen. De server waar de camerabeelden op opgeslagen worden, staat in een fysiek afgesloten kast. Deze server en het videomanagementsysteem zijn alleen te bereiken voor enkele geautoriseerde boa's, enkele beveiligers van Trigion en medewerkers van Team Technisch Toezicht van de politie.

Hoe denken inwoners en bezoekers over privacy-inperking?

Uit onderzoek naar de veiligheidsbeleving in het centrum van Alkmaar blijkt dat een ruime meerderheid van de ondervraagde inwoners en bezoekers aangeeft dat zij geen probleem hebben met het feit dat cameratoezicht hun privacy inperkt.

Grondslag overige camera's

Gemeenten kunnen camera's ook inzetten voor andere doelen. Denk bijvoorbeeld aan scanauto's voor parkeerhandhaving, camera's bij kruispunten voor onderzoek naar de doorstroming van verkeersveiligheid van verkeer, kentekencamera's voor handhaving van milieuzones of camera's voor stadsafsluitingen. De grondslag voor al die andere camera's is dan echter niet artikel 151c van de Gemeentewet: de grondslag moet worden ontleend aan een wettelijke taak van de gemeentelijke overheid, zoals het bevorderen van gezondheid, verkeersveiligheid en dergelijke. Als de gemeente dit soort camera's ophangt vanuit haar bevoegdheid als lokale overheid, worden de camerabeelden verwerkt op de grondslag algemeen belang (artikel 6.1e van de Algemene Verordening Gegevensbescherming).

5. Doelstellingen

De gemeente Alkmaar plaatst gemeentelijke camera's om een aantal doelen te bereiken. Deze doelen zijn in 2008 geformuleerd en daarna niet meer aangepast. Van de negen doelen van het cameratoezicht, gaan er zeven over het rechtstreekse cameratoezicht, één over het veiligheidsgevoel en één over opsporing achteraf.

Rechtstreeks cameratoezicht

De camerabeelden worden in Alkmaar 24 uur per dag *live* uitgekeken in de cameratoezichtcentrale. Overdag en 's avonds door boa's, 's nachts door een beveiligingsbedrijf. Tijdens drukke momenten,

zoals de uitgaansnachten, is er ook een politiemedewerker aanwezig die operationele regie heeft over de gemeentelijke observanten. Hij kan de boa's direct aansturen in relatie tot politie-incidenten en bepalen wat er met die beelden gebeurt.

Registraties van incidenten kunnen op drie manieren tot stand komen: eigen waarneming door een van de operators in de cameratoezichtcentrale, een bericht op de portofoon (vanuit het regionale operationele centrum van politie), waarna de operator meekijkt of een melding vanuit het Klant Contact Centrum over leefbaarheid. Vooral de eigen waarnemingen zijn van toegevoegde waarde voor het cameratoezicht. Dit betekent dat de boa's met een preventieve insteek naar de camerabeelden kijken, omdat ze het idee hebben dat er iets zou kunnen gaan gebeuren. Hier is extra aandacht voor op drukke dagen en tijdens evenementen, zoals de kermis of een voetbalwedstrijd van AZ. De cameratoezichttruimte wordt dan gebruikt als commandoruimte waar de teamleiding van de politie en een adviseur vanuit openbare orde en veiligheid samenwerken om de drukte in de stad in de gaten te houden. Dit is in overeenstemming met één van de belangrijkste doelstellingen van het gemeentelijk cameratoezicht in Alkmaar: het voorkomen van verstoringen van de openbare orde (preventie). In 2022 is ongeveer driekwart van de registraties (74%) door de operators zelf als eerste gespot. De rest van de registraties (26% van het totaal) betrof incidenten waar cameratoezicht heeft meegekeken. Ook dit laatste blijkt zeer waardevol in Alkmaar. Het kan de inzet op straat extra effectief maken door informatie te delen vanuit het cameratoezicht. Het is ook waardevol als de operators tijdens een incident inzoomen op alle betrokken personen en gebeurtenissen. Dat levert bruikbaar bewijsmateriaal op voor opsporingsonderzoek achteraf.

De geïnterviewde professionals zijn het allemaal eens over de meerwaarde van het live cameratoezicht. Als de samenwerking tussen de politie en handhavers op straat en de observant achter de schermen optimaal is, kan escalatie van incidenten vaak worden voorkomen. Dit beperkt de schade en levert een efficiëntere en veiligere inzet van politie en handhavers op. Daarmee worden de doelen met betrekking tot het rechtstreekse cameratoezicht in Alkmaar dus behaald.

Veiligheidsgevoel

In het centrum is onderzocht wat cameratoezicht doet met het veiligheidsgevoel van inwoners en bezoekers. Het blijkt dat ruim een derde van de inwoners (39%) en bijna de helft van de bezoekers zich veiliger voelt door het cameratoezicht (43%). Tegelijkertijd geeft een kwart van de inwoners (26%) en een derde van de bezoekers (32%) aan dat ze zich niet veiliger voelen door het cameratoezicht. De rest is neutraal of weet het niet. Dit doel van de gemeentelijke camera's in de binnenstad wordt dus niet – of hooguit gedeeltelijk – bereikt.

Voor een veiliger gevoel is het een voorwaarde dat mensen de camera's of informatieborden zien. Als je niet weet dat er cameratoezicht is, kan je je er ook niet veiliger door voelen. Uit de enquêtes die afgenomen zijn in de binnenstad blijkt dat bijna alle inwoners op de hoogte zijn van de camera's. Maar onder de bezoekers weet slechts iets meer dan de helft dat er cameratoezicht is. Dat komt waarschijnlijk doordat veel camera's in onopvallend donkergroen zijn geschilderd en omdat er relatief weinig informatiebordjes op straat staan.

De camera's bij de Robonsbosweg in Alkmaar West kunnen waardevol zijn vanwege het preventieve effect of de bijdrage aan het veiligheidsgevoel van voorbijgangers. Er is op deze locatie besloten te stoppen met het rechtstreeks bekijken van de beelden: deze camera's worden wel achteraf gebruikt voor de opsporing.

Opsporing achteraf

Opgenomen camerabeelden spelen vaak een belangrijke rol in opsporingsonderzoeken. De beelden laten zien wat er feitelijk is gebeurd en zijn vaak betrouwbaarder dan de herinnering van mensen. De beeldkwaliteit is zeer goed en beelden zijn daardoor zeer goed bruikbaar voor opsporing. Een op de drie waargenomen incidenten wordt doorgezet naar de politie: de lokale wachtcommandant of de regionale meldkamer. De recherche houdt niet systematisch bij hoe vaak gemeentelijke camerabeelden een rol spelen in opsporingsonderzoek. Maar het is wel bekend hoe vaak opgenomen beelden zijn doorzocht: dat gebeurde de afgelopen drie jaar in totaal ruim 450 keer. Dat komt neer op ongeveer tien keer per maand. De meeste verzoeken om beelden te doorzoeken, hebben betrekking op geweld (33%), diefstal (29%), vernieling (11%) en verkeer (9%). Dat is in lijn met de gemeentelijke doelen. Het is niet te zeggen hoe vaak beelden doorslaggevend bewijs opleveren, maar volgens de recherche komt het regelmatig voor. Dit is vooral het geval als een cameraobservant het incident *live* zag gebeuren en heeft ingezoomd op de gebeurtenissen en de aanwezige personen goed in beeld heeft gebracht.

Kort- en langdurend cameratoezicht

De afgelopen twintig jaar zijn er in Alkmaar eigenlijk als vanzelf twee soorten cameraprojecten ontstaan. Er zijn cameragebieden die door hun functie (uitgaansgebied, stationsgebied of winkelgebied) langdurend in aanmerking komen voor cameratoezicht. Als de functie van het gebied niet verandert, blijven de camera's nodig. Dit geldt vooral voor het centrum en het stationsgebied. Doelen van dit cameratoezicht zijn veelal snel signaleren van incidenten, het aansturen van politie en handhavers om te de-escaleren en opsporing achteraf. In deze gebieden worden de aanwijzingsbesluiten dan ook keer op keer verlengd. Dit geldt ook voor de camera's in De Mare. Daar worden echter relatief weinig incidenten mee waargenomen, maar toch bleken de camera's bij verschillende incidenten een grote meerwaarde te hebben. Ook dragen ze bij aan het veiligheidsgevoel van omwonenden.

Naast deze langdurende vormen van cameratoezicht is er ook een kortdurende vorm. Hierbij gaat het om cameragebieden met een acuut probleem waar tijdelijke, mobiele camera's worden neergezet. Deze zijn vaak bedoeld voor een veiliger gevoel en om overlast te voorkomen. Als de problemen voorbij zijn, worden de camera's weer verwijderd. Daar zijn de aanwijzingsbesluiten van korte duur, meestal drie of zes maanden met soms één of twee keer verlengen.

6. Aantal camera's en regionale functie

Het aantal camera's

De Gemeentewet laat veel ruimte voor lokaal beleid. Er is geen vaste formule waaruit blijkt hoeveel camera's er per gemeente noodzakelijk zijn. Dat is een afweging die elke gemeente zelf moet maken, rekening houdend met de feitelijke criminaliteit, maar ook met de politieke wensen vanuit de raad en het bestuur. Hierdoor verschilt het aantal camera's per gemeente sterk. Als we het aantal camera's dat in Alkmaar hangt vergelijken met vijf andere gemeenten van gelijke grootte, zien we dat Alkmaar relatief veel gemeentelijke camera's inzet. Het is niet waarschijnlijk dat Alkmaar veel meer problemen heeft op het gebied van veiligheid en criminaliteit dan de vijf andere gemeenten. Het verschil laat vooral zien dat de politiek-bestuurlijke situatie in elke gemeente anders is. Die situatie bepaalt hoeveel ruimte wordt geboden aan cameratoezicht. Zoals in hoofdstuk 2 al aangegeven is, heeft de gemeenteraad vastgelegd in de Apv dat de burgemeester de bevoegdheid heeft om camera's in te zetten voor de handhaving van de openbare orde. Zij bepaalt binnen welke gebieden camera's moeten worden ingezet, hoeveel camera's nodig zijn en hoe lang deze camera's moeten blijven staan en houdt zich daarbij vanzelfsprekend aan de vereisten uit de Gemeentewet. In Alkmaar zijn momenteel geen

'blinde vlekken': gebieden met veel verstoringen van de openbare orde, maar zonder camera's. En als er wel dergelijke plekken zouden zijn (of in de toekomst zouden komen), dan komt dat onderwerp tijdig op de agenda van de gebiedsteams.

Regionale functie van de cameratoezichtcentrale

De gemeente Alkmaar biedt in de cameratoezichttruimte ook de mogelijkheid aan andere gemeenten in het noorden van de Eenheid Noord-Holland hun camerabeelden te laten uitkijken. Als een andere gemeente plannen heeft met camera's worden daar afspraken over gemaakt in een dienstverleningsovereenkomst. De politie speelt daar als 'operationeel regisseur' van alle gemeentelijke camera's in de regio een belangrijke coördinerende rol in. Momenteel komen camerabeelden binnen uit de gemeente Hoorn en ook uit Stedebroek, Enkhuizen en Drechterland. Van deze laatste drie gemeenten worden de beelden alleen opgenomen – niet rechtstreeks uitgekeken. Daarnaast worden regelmatig mobiele camera's uitgeleend aan andere gemeenten in de Eenheid Noord-Holland. Dit is vaak voor kortere duur, bijvoorbeeld tijdens een kermis of andere evenement.

7. Conclusies

Na de eerste evaluatie in 2005 is bijna vijftien jaar lang geen evaluatie uitgevoerd. Het was dus lange tijd onduidelijk of de camera's nog wel noodzakelijk waren. De afgelopen jaren is daar verandering in gekomen: in 2019 en nu weer in 2022 is een evaluatie uitgevoerd. Dat maakt het mogelijk om te zien wat de camera's opleveren. Hieronder staan de conclusies die een antwoord geven op de vragen die centraal stonden in deze evaluatie.

7.1 Hoe goed zijn de technische prestaties: zijn er genoeg camera's, op de juiste plekken en is de beeldkwaliteit goed?

In Alkmaar staan relatief veel gemeentelijke camera's in vergelijking met andere gemeenten met ongeveer evenveel inwoners. In artikel 151c van de Gemeentewet is met opzet veel ruimte gelaten voor een lokale afweging. Elke gemeente kan zelf bepalen hoeveel behoefte er is aan cameratoezicht ten opzichte van andere instrumenten om de openbare orde te handhaven. Er zijn in Alkmaar op dit moment genoeg camera's en ze staan op de juiste plekken. Er zijn geen gebieden met veel verstoringen van de openbare orde waar geen camera's staan ('blinde vlekken'). En als er wel dergelijke plekken zouden zijn (of in de toekomst zouden komen), komt dat onderwerp tijdig op de agenda van de gebiedsteams. Zij kunnen cameratoezicht aanvragen voor hun wijk. Die aanvragen worden vervolgens kritisch beoordeeld door openbare orde en veiligheid. Als blijkt dat de problemen inderdaad aanzienlijk zijn (proportioneel) en lichtere maatregelen niet voldoende opleveren (subsidiar) wordt een aanwijzingsbesluit genomen door de burgemeester.

Verder is de beeldkwaliteit van de gemeentelijke camera's zeer goed. Dit komt doordat de camera's onlangs nog vervangen zijn². Dat maakt dat de beelden zeer goed bruikbaar zijn voor de opsporing. Er zijn ook camera's in Alkmaar waarmee eigenlijk nooit incidenten worden waargenomen. Met de camera's rondom de Robonsbosweg in Alkmaar West bijvoorbeeld. Daar is dan ook besloten te stoppen met rechtstreeks bekijken van de beelden: deze camera's worden wel achteraf gebruikt voor opsporing. Als met een camera nooit incidenten worden waargenomen, wil dat niet automatisch zeggen dat de camera nutteloos is. Want die camera kan waardevol zijn vanwege het preventieve effect of de bijdrage aan het veiligheidsgevoel van voorbijgangers. Om te zorgen dat in komende

² Alleen de camera's aan de Robonsbosweg zijn niet vervangen. Hiervoor worden de huisvestingsontwikkelingen rondom het voormalig belastingkantoor/AZC afgewacht. Indien de camera's op basis van de ontwikkelingen blijven staan, dan is alsnog een vervangingsinvestering nodig omdat de camera's aan het einde van hun levensduur zijn.

evaluaties duidelijk wordt of alle camera's noodzakelijk zijn, zullen die doelen vooraf moeten worden bepaald en achteraf gemeten.

De mobiele camera's worden waar nodig ingezet en voldoen aan de wettelijke vereisten. Ze worden geplaatst voor een beperkte duur, waarna ze geëvalueerd en verwijderd worden als ze niet meer noodzakelijk zijn.

7.2 Hoe functioneert de toezichtcentrale: wie bekijken de camerabeelden, met welk doel, worden politie en handhavers op straat aangestuurd?

In de cameratoezichtruimte aan de Helderseweg worden de camerabeelden 24 uur per dag bekeken door gemeentelijke camera-observanten van handhaving, op bepaalde uren aangestuurd door een regisseur van politie. Het hoofddoel hiervan is handhaving van de openbare orde. Deze doelstelling is, samen met de voorwaarden (proportionaliteit en subsidiariteit) waaronder cameratoezicht mag worden toegepast, vastgelegd in artikel 151c van de Gemeentewet. Er zijn in Alkmaar goede afspraken gemaakt rondom de bescherming van de privacy van betrokkenen. Inwoners en bezoekers vinden het dan ook geen probleem dat cameratoezicht hun privacy inperkt.

In 2008 zijn negen specifieke doelstellingen geformuleerd voor het Alkmaarse cameratoezicht. Deze gaan hoofdzakelijk over rechtstreeks cameratoezicht, het veiligheidsgevoel en opsporing achteraf. De doelen van het rechtstreekse toezicht en de preventieve waarde die daar vanuit gaat, worden behaald. Alle geïnterviewde professionals zien meerwaarde in het *live* cameratoezicht. Als de samenwerking tussen de politie en handhavers op straat en de observant achter de schermen optimaal is, kan escalatie van incidenten vaak worden voorkomen. Dit beperkt de schade en levert een efficiëntere en veiliger inzet van politie en handhavers op. Ook het doel van opsporing achteraf wordt behaald. Het veiligheidsgevoel is alleen in het centrum onderzocht. Dit doel van de gemeentelijke camera's wordt niet – of hooguit gedeeltelijk – bereikt. Voor een veiliger gevoel is het een voorwaarde dat mensen de camera's of informatieborden zien. In het centrum van Alkmaar vallen de camera's niet erg op en staan er relatief weinig informatiebordjes. Uit onderzoek in de binnenstad blijkt dat bijna alle inwoners op de hoogte zijn van de camera's, maar dat bezoekers minder goed weten dat er cameratoezicht is.

7.3 Hoe vaak worden opnames van incidenten door de politie gebruikt voor opsporing?

Opgenomen camerabeelden spelen vaak een belangrijke rol in opsporingsonderzoeken. De beelden laten zien wat er feitelijk is gebeurd en zijn vaak betrouwbaarder dan de herinnering van mensen. De beeldkwaliteit is zeer goed en beelden zijn daardoor zeer goed bruikbaar voor opsporing. Eén op de drie waargenomen incidenten wordt doorgezeten naar de politie: de lokale wachtcommandant of de regionale meldkamer. In 2022 is de politie ongeveer zeshonderd keer, dus bijna twee keer per dag, in actie gekomen op basis van het cameratoezicht. De recherche houdt niet systematisch bij hoe vaak gemeentelijke camerabeelden een rol spelen in opsporingsonderzoek. Maar het is wel bekend hoe vaak opgenomen beelden zijn doorzocht: dat gebeurde de afgelopen drie jaar in totaal ruim 450 keer. Dat komt dus neer op ongeveer tien keer per maand. De meeste verzoeken om beelden te doorzoeken hebben betrekking op geweld, diefstal, vernieling en verkeer. Dat is in lijn met de gemeentelijke doelen. Het is niet te zeggen hoe vaak beelden doorslaggevend bewijs opleveren, maar volgens de recherche komt het regelmatig voor. Dit is vooral het geval als een camera-observant het incident *live* zag gebeuren, heeft ingezoomd op de gebeurtenissen en de aanwezige personen goed in beeld heeft gebracht.